

Становище по въпроса “Осигуряване на висок
жизнен стандарт в българските градове и села
до 2030г.: Възможно ли е и как да го постигнем?”

Автор: урб. Веселина Манолова,

Урбанизъм ОКС Бакалавър

Университет по архитектура, строителство и геодезия

гр.София

МЛАДЕЖКА ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ

Становището по въпроса за **"Осигуряване на висок жизнен стандарт в българските градове и села до 2030 г. – възможно ли е и как да го постигнем?"** се основава върху идеята за пряката връзка между устройственото планиране като инструмент на властта и инвестициите като средство за упражняване на власт. Наличието на инвестиции - публични или частни - за развитие на градовете и селата и наличието на устройствени планове, които определят как, къде и под каква форма ще бъдат реализирани инвестиционните намерения, са основни елементи за постигане на благосъстоянието на обществото.

Осигуряването на висок жизнен стандарт в градовете и селата е една от основните цели на урбанистичното планиране на национално, регионално и локално ниво. Планирането със своите икономически, социални и пространствени аспекти и похвати се стреми към интегрирано и балансирано развитие на страната, регионите и населените места, което да осигурява необходимите условия за оптимален стандарт на живот. В контекста на развиващото се съвременно общество, демографски промени, социални, икономически и екологични предизвикателства организацията на националното пространство, усъвършенстването на урбанистичните мрежи, градовете и селата, предоставянето на пространства и възможности за развитие на гражданите на Република България са необходимост и приоритет.

Осигуряването на висок жизнен стандарт в населените места в най-общия смисъл означава пълноценно и ефективно функциониране на основните системи, които изграждат урбанизираните територии, а именно труд, обитаване и отдих. Казано с други думи - осигуряване на условия за развитие и пълноценно съществуване на отделния индивид и на обществото като цяло. Постигането на такива условия зависи от благоустройството на териториите – благоустройство като набор от дейности за облагородяване на средата с оглед на „техниката, естетиката, здравеопазването, обществената сигурност и местните исторически, социални, стопански и други условия“¹; благоустройство като осигуряване на необходимата транспортна, техническа и социална инфраструктура, създаване на условия за труд и развитие на местната икономика, както и на чиста и здравословна среда за обитаване и отдих, осигуряваща равен достъп до блага и услуги. Идеята за благоустройство на териториите като

¹ Закон за благоустройството на населените места от 1941г.

средство за постигане на оптимални жизнени условия включва още висококачествено образование, икономически растеж, повишена мобилност на хора и ресурси, пълноценно и качествено обслужване – все цели и приоритети, които са заложи в плановите, стратегическите и устройствени документи на национално, регионално и местно ниво. Всички социално-икономически и екологични аспекти на висококачествения живот имат пространствено отражение и необходимост от устойчива среда, в която се реализират. Следователно ролята на местните политики в посока на устройственото планиране е определяща за постигане на благосъстоянието на индивидите и обществата.

У нас определянето на политиките, осъществяването на дейностите по устройство на територията и благоустройствени въпроси от местно значение са в правомощията на общините. От градоустройствена гледна точка общинските власти са тези, които чрез устройството на територията определят приоритетите и насоките за развитие на населените места. От икономическа гледна точка двигателят на развитие на градовете и селата са инвестициите, наред с работната сила, капитала и земята. Инвестициите, било то държавни, общински, частни или чуждестранни, са средство за подобряване и развитие на социалната, икономическата и физическата среда. Можем да обобщим, че наличието на стабилна, компетентна и активна местна власт, заедно с наличието на инвестиции са необходими компоненти за постигане на висок жизнен стандарт в българските градове и села.

Възниква въпросът "как". Дали наличието на устройствени планове /инструмент на властта/ и инвестиции /средство за упражняване на власт/ са единствено и достатъчно условие за постигане на по-горе описаните цели и приоритети за устойчиво, интегрирано и балансирано развитие? Устройствоното планиране в България на локално ниво се изразява в изработване на общи устройствени планове за общините и населените места, които определят насоките за териториално развитие и следват политиките на страната на национално и регионално ниво. На теория едно от условията е изпълнено – наличието на устройствен план би следвало да посочва потенциалите за развитие и използване на териториите на населените места. Остава привличането на инвестиции. Общите устройствени планове нямат пряко инвестиционно приложение и териториалното насочване на инвестиционните

намерения би трябвало да е ролята на общинската власт, която да формира и прилага политиката, заложената в плана. В условията на българската реалност обаче инвестиционният интерес е движещата сила и често частният инвеститор изземва функциите на общината в областта на устройственото планиране, в частност иницирането на изработване на подробни устройствени планове. Това е така, поради липсата на планове и програми за изпълнението и осъществяването на заложените цели в общия устройствен план, както и на устройствени планове от по-ниско ниво, а именно подробните устройствени планове, задължителни за инвестиционното проектиране и инвестиции, които да посочват как, къде и под каква форма ще бъдат реализирани те. Други предизвикателства пред местната власт, респективно пред развитието на населените места, са финансовите ограничения на общините, липсата на средства и инвестиции. Имайки предвид проблемите, с които се сблъскват местните власти и пряката връзка между урбанистичното планиране и инвестиционния процес, можем да обобщим, че възможността за осигуряване на висок жизнен стандарт се крие в способността на местните власти да осигурят условия за реализация на инвестиции, които привличат и насочват инвестиционния интерес – например устройствено и технически обезпечени терени и благоприятна институционална среда за бизнеса. Това би било възможно чрез осигуряване на необходими устройствени документи на по-ниски нива, облекчаващи процедурите по започване на инвестиционния процес; създаване и поддържане на достъпна информационна система, която информира и улеснява избора на инвеститора; провеждане на градски изследвания и анализи на нуждите и потенциалите на територията и обитателите.

Ако ние се стремим към едно полицентрично териториално развитие, жизнено селски райони и градове, отговарящи на европейските стандарти, то системата на планиране в България би следвало да отговаря на променящите се нужди и приоритети на населените места. Българските градове и села е нужно да осигуряват една благоприятстваща инвестициите среда, която приветства, насочва и не възпрепятства инвестиционния интерес. За целта е необходима активна местна власт, която работи за и съвместно с местните общности, която планира, прилага, реализира и оценя; местна власт, която е подготвена, квалифицирана и способна да осигури пространствата за пълноценна социална, творческа и професионална реализация на личността.